GWALARN

ISLWYN

EUN DIBAB BARZONEGOU

EMBANNET HA TROET

GANT

ROPARZ HEMON

100

MEURZ

1937

GWALARN
Niv. 100
13-vet Bloavez
MEURZ 1937

EMBANNADURIOU « GWALARN » DIWAR-BENN KEMBRE :

1. **Da zeski kembraeg :**

Yezadur Berr ar C'hembraeg, gant Abeozen (8 lur).

2. **Troidigeziou (gant Abeozen) :**

Owen ha Lunet (3 lur).
Huñvre Maksen, Luz ha Levelis (4 lur).
Gereint hag Enid (4 lur).
Pwyll Prins Dyfet (en niverennou 1, 3 ha 4).
Branwen Merc'h Llyr (en niverennou 5 ha 6).
Manawyddan Mab Llyr (en niverenn 8).
Math Mab Mathonwy (en niverenn 9).
Huñvre Rhonabwy (en niverenn 13).
Kulhwch hag Olwen (en niverennou 18, 19, 21 ha 25).
Eñvorennou Twm o'r Nant (en niverennou 10, 11 ha 12).

3. **Aozaduriou (gant Roparz Hemon) :**

Istor Burzudus hon Tadou, hervez Jafrez Menoe, levrenn I (4 lur).
Istor Burzudus hon Tadou, hervez Jafrez Menoe, levrenn II (4 lur).

4. **Istor ha Beajou :**

Kembreiz Gwechall ha bremañ, gant Abherve (4 lur).
Eun Dro e Kembre, gant Roparz Hemon (2 lur 50).
Eñvorennou-Beaj F. Vallée (en niverennou 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 ha 17).

ISLWYN

EUN DIBAB BARZONEGOU

EMBANNET HA TROET

GANT

ROPARZ HEMON

TAOLENN

Emañ en hor soñj embann a vare da vare hiviziken skridou kembraek ha kernevek (ha marteze ivez skridou e yezou keltiek all) gant eun droidigez vrezonek.

Hor mennad eo aesaat d'hor c'henvroiz studi yezou ha lennegeziou ar Gelted tramor, berzet betek-hen ouz ar re na ouzont ket mat ar saozneg.

Fellout a ra d'imp ouspenn kroui evel-se tamm-ha-tamm eur greizenn a studiou keltiek e Breiz, harpet war implij ar brezoneg, evel ma 'z eus e Kembre eur greizenn a studiou keltiek, harpet war implij ar c'hembraeg.

R. H.

KENTSKRID

— I —

« War-dro 1870 », a lavar Saunders Lewis (1), « edo lennegez Kembre tostoc'h da vervel eget ne vern pegoulz a-raok e-kerz hec'h istor. Ha dleet-mat oa d'ezi beza ankounac'haet : aet e oa war hent ar vez betek ar pal pella ».

Hag e tispleg penaos, aet dic'houzvez a-grenn diouz oberou meur ar c'hantvedou tremenet, nammet o spered gant ar Vethodistiez, ne save mui skrivagnerien Gembre netra a dalveze ar boan. Kement-se betek an darvoud bras :

« E 1874, mab eul liorzour eus Abergele, en hanternoz Kembre, a yeas war an Douar-Bras da chom eno tri bloaz evel mestr-kelenner ; anvet oa Emrys ap Iwan ».

— II —

Ganet e voe William Thomas, — Islwyn diouz e ano barz, — e 1832, en Yr Ynys Ddu, e kontelez Venoe. Tud en o aez oa e gerent, anezo Methodistidi.

War-dro e ugent vloaz, e kouezas e karantez eur plac'h yaouank koant-meurbet a Abertawe, Ann Bowen hec'h ano. Divizet oa bet deiz an eured, pa varvas-hi, d'ar 24-vet a Here 1853, ha hi klañv adal

(1) « An Introduction to Contemporary Welsh Literature » (Hughes and Son, Wrexham, 1926).

eun nebeut deveziou hepken. Ar glac'har diwar ar c'holl-se a verkas doun ene ar paotr, o lakaat liou ar velkoni war gement skrid a aozas.

Nebeut amzer goude e save Islwyn e oberenn vrasa, « Y Storm » (Ar Reklom), eur varzoneg hir, enni eur c'houec'h mil gwerzenn bennak, hag a vije bet hiroc'h, nemet e chomas diechu.

D'an hevelep mare, e tibabe e vicher. E 1856 e voe degemeret da bastor, urziet e 1859.

Diwar neuze e labouras diehan, koulz evel den a gredenn hag evel skrivagner, o ren kelaouennou kembraek, o kenlabourat da re all, hag oc'h aoza barzonegou, darn anezo kurunennet e meur a Eistezvod.

E 1864 e timezas gant eur plac'h a chome en hevelep ti hag Ann Bowen. Biskoaz ne fiñvas diouz e vro. E 1878 e varvas.

— III —

E-kreiz ar maread « mezus », hervez Saunders Lewis ha rummad skrivagnerien derou ar c'hantvedmañ, e vevas eta Islwyn. Netra ne reas diouer d'ezañ da veza gwir skouer ar pez a argasont. Bez' e voe prezegennour, Methodistad, chom-en-e-gorn-bed, loread en Eistezvodou. N'anavezas ket barzoniez vras e dadou ; ne ouezas tamm kizella kenganez, brud ha sked lennegez Kembre ; laosk ha dievez e stummas e werzennou.

Ankounac'haet-krenn e vefe hizio marteze, panevet eun dra :

An den-se, enkaet ha boutinaet e spered evel ma oa en aergelc'h striz e vroig hag e gredenn, hep galloud pe hep youl da vurutelia ha da beurlufra e skridou, a veze awenet-dibar.

Sebezus penaos e van e oberou, — ken kleuz o helavarded peurvuia, ken diakuit o doare, ken skuizus enno adimplij dibaouez an hevelep geriou goular, « tragwyddol », « dwyfol », « Iôr », hag all, — traou a gened daoust da bep tra. Evel noz hir an Hanternoz, e vez strewet e varzoniez a skleuriou iskis o flamma trumm e-kreiz al latar. Dispis ha tec'hus, evit gwir. Seul gaeroc'h, avat, en abeg da se. Pa strink ar skleuriou-se e tiz Islwyn en eun taol ken doun hag ar varzed vrasa. Tamm ebet dounder ar menoz ; (atao e chom e venoziou boutin ha diwar c'horre). Hogen dounder ar weledigez. Ac'hano skeudennou ha gweledvaou, hag i treset-fall alies, kar da skeudennou ha gweledvaou brudeta al lennegez, ha disheñvel koulskoude.

A-walc'h eo da c'hounit d'ezañ eur renk uhel er barzva. Kalz re nebeut da c'hounit d'ezañ an uhela renk. Islwyn, pa stage da varzonia, a leze ar varzoniez da ren re war e spered. Sevel a rae er c'houmoul : brasa fazi a c'hell eur barz ober. Setu perak e c'houitas, ha setu perak e chomo « barz an eil dere » da viken.

— IV —

Va mad am eus graet amañ eus al levrig, « Islwyn Detholiad o'i Farddoniaeth », moulet eun nebeut bloaveziou 'zo e ti Hughes, Wrexham, e levraoueg « Y Ford Gron », dindan renadur J. T. Jones. An holl beziou a embannan, nemet tri (« Y Nos », « Nis Gall y Fflam » ha « Y mae Duw yn Fawr ») am eus dibabet el levrig-se, hag a erbedan d'an holl.

E 1897 e voe dastumet barzonegou Islwyn gant O.M. Edwards, dindan an ano, « Gwaith Barddonol Islwyn ».

Diwar e benn e c'heller lenn :

1. Pennad W. J. Gruffydd, en « Y Llenor », Levrenn II, niv. 2.
2. Pennad R.I. Aaron, en « Y Llenor », Levrenn VIII, niv. 1.
3. E levr H.I. Bell, « The Development of Welsh Poetry » (Oxford, 1936), p. 154 da b. 158.

— V —

Eur ger bremañ diwar-benn an droidigez. Bravoc'h e vije bet, marteze, ha, ne vern penaos, aesoc'h e vije bet d'in, sevel eun droidigez e gwerzennou, diwar skouer ar gwerzennou kembraek (2). Eun doare e vije bet ouspenn da dremen e-biou da gement diaester a zo e skrid Islwyn, war zigarez n'heller ket gwerzi ha chom feal ouz ar patrom war eun dro.

Va dezo e oa, avat, skoazella ar re a venno deski ar c'hembraeg. Ha va dlead e oa, eta, menel ken tost ha ma c'hellen d'ar skrid, o lezel ar faziou dizolokaer (3), d'ar re gouiziekoc'h egedoun d'o spurmanta. Gouzout a ouzon em eus graet faziou. Bennoz Doue d'ar re o diskouezo d'in.

ROPARZ HEMON.

(2) N'em eus tamm ebet klasket sevel gwerzennou. Pa gaver eur werzenn eta en droidigez, evel en « Diskuliadur Nevez » :

Ha gweledigez ar brofeded kent,

pe, e « Santel eo pep Tra » :

Ha war bep roc'h sklerijenn meur a oad,

ez eo dre zegouez hepken.

(3) Faziou, — pe gentoc'h diresisderiou 'zo, — a darz diouz ma felle d'in heulia ar c'hembraeg linenn-dre-linenn. Da skouer, en « Angel » (linennou 1 ha 5) e troan « a gaiff » gant « ha gallout a ray », tra ne dalv amañ « a gaiff » nemet da verka an amzer-da-zont.

YR EANG BERL-FEYSYDD

A nos fawr o ddyfroedd
Cymylodd yr Iôr
Holl eang berl-feysydd
Gwaelodion y môr ;
Mae anian yn gwisgo
Dyffrynnoedd y weilgi
A thrwch a fererid
Fel gwanwyn â gwyrddni.

Pa ddiben amlennu
Eurgloddfa mor glaer,
Pa ddiben palmantu
Y dyfnder ag aur ?
Paham caiff y mân-bysg
Mor dawel gysgodi
Dan fryniau o berlau
Pan ferwo y weilgi ?

Mae trysor diderfyn
Yn fôr wrth dy draed ;
Oes, gyfoeth yn gorwedd
Mewn dyfnder o waed
O galon Jehofah
Agorwyd un dydd ;
Ar ddyfroedd trugaredd
Taen hwyliau dy ffydd.

O agor dy lygaid,
Gwêl foroedd bob tu, —
Bendithion yn foroedd,

AR MAEZIADOU-PERLEZ EC'HON

Gant eun noz veur a zoureier,
E koumoulas an Aotrou
Holl vaeziadou-perlez ec'hon
Goueledou ar mor ;
Emañ an natur o wiska
Traoniennou an dounvor
Gant eur gwiskad perlez
Evel an nevez-amzer gant glasvez.

Pe evit tra golei
Eur vengleuz-aour ken sklaer,
Pe evit tra paveza
An dounder gant aour ?
Perak e kav ar peskig
Eur goudor ken sioul,
Dindan krec'hiadou perlez,
Pa verv an dounvor ?

Bez' ez eus eun teñzor divent
E-giz eur mor ouz da dreid ;
Ya, eur binvidigez o c'hourvez
En eun dounder a wad
Eus kalon Jehova
Bet digoret eun deiz ;
War zoureier an drugarez
Dispak goueliou da feiz.

O, digor da zaoulagad,
Gwel moriou a bep tu, —
Bennoziou a voriadou,

Maddeuant yn lli ;
Ond rhaid ymorchestu
Yn ffyddiog ddi-ffael,
Rhaid ceisio i dderbyn,
Rhaid gofyn i gael.

MAE DEIGRYN AR Y RHOSYN HARDD

Mae deigryn ar y rhosyn hardd,
Mae'r gwlith yn wylo ar y lili ;
A'r awel oeraf dery'r ardd,
A chwyth ei hanadl wywdra drwyddi ;
Ac nid y bardd yn unig sydd
Yn wylo dan drallodau prudd.

Mae natur deg yn colli ei gwrid,
A'i rhos i gyd yn marw ;
Dinoethir hi o'i gwisgoedd haf,
A'i blodau gaf yn welw ;
Ac O, paham na chollwn i
Aml rhosyn hawddgar gyda hi ?

Y mae fy mlodyn yn y bedd,
A'i wedd yn isel heno ;
Ond pam yr wylaf ar ei ôl ?
Mae blodau'r ddôl yn wylo ;
A throir yr ardd bob gaeaf blin
Yn fynwent oer i'w rhos ei hun.

Pardon evel eur froud ;
Hogen ret eo striva
Gant feiz, hep koll kalon,
Ret klask da zegemer,
Ret goulenn da gaout.

EUN DAERAOUENN A ZO WAR AR ROZENN GAER

Eun daeraouenn a zo war ar rozenn gaer,
Emañ ar gliz o ouela war al lilienn ;
Hag an avel yena a sko al liorz,
Hag e c'houez hec'h alan gweñvadur drezi ;
Ha n'eo ket ar barz hepken a zo
O ouela dindan drubuilhou doanius.

Emañ an natur vrao o koll he ruzder,
Hag ar roz o vervel gwitibunan ;
Dibourc'het eo diouz he gwiskou hañv,
Hag he bleuniou a gavan disliv ;
Hag ô, perak ne gollfen ket
Meur a rozenn garadek ganti ?

Emañ va bleunienn er bez,
Hag he neuz izel henoz ;
Hogen perak e ouelan war he lerc'h ?
Emañ bleuniou ar saonenn o ouela ;
Ha troet e vez al liorz bep goañv fall
D'eur vered yen d'he roz d'ezi hec'h-unan.

SEREN HEDDWCH

Seren heddwch, i'r crwydredig
Hyfryd yw goleuni hon ;
O, siriola'r morwr unig
Draw ar y don.

Seren ffydd, pan ballo'i hyder,
Pan y llwyr ddiffygio'i fron,
Dod i'w fynwes nefol gryfder
Draw ar y don.

Seren ddwyfol, arwain bellach,
Dwg y crwydryn adre'n llon,
Profwyd ef yn gyflawn mwyach
Draw ar y don.

Seren gobaith, O llewyrcha
Ar y noson olaf hon,
Nes y try'n dragwyddol hindda
Draw ar y don.

Y GWYNTOEDD

Gyrrwch, wyntoedd,
Ar eich hyntoedd,
Dros y llyn,
Dros y glyn,
Dros y bryn,
A thros lawer Alpfôr gwyn !
Beth yw gwlad o fryniau i chwi
Ond gorddringion uwch i fri ?

STEREDENN A BEOC'H

Steredenn a beoc'h, d'ar c'hantreer,
Bourrus eo goulou hounnez ;
O, sedera ar moraer e-unan
Ahont war an donn.

Steredenn a feiz, pa goazo e fiziañs,
Pa laoskaio a-grenn e vronn,
Dont d'e greiz kreñvder neñvel
Ahont war an donn.

Steredenn doueel, blegn pelloc'h,
Kas ar c'hantreer d'ar gêr, laouen,
Peuramprouet eo bet diwar vremañ
Ahont war an donn.

Steredenn a spi, ô lugern
War an abardaevez diweza-mañ,
Ken na droio da hinon beurbadus
Ahont war an donn.

AN AVELIOU

Redit, aveliou,
War ho hentou,
Dreist d'al lenn,
Dreist d'ar stankenn,
Dreist d'ar menez,
Ha dreist da lies Alpvor gwenn !
Petra eo eur vro a veneziou d'eoc'h
Nemet pignaduriou uheloc'h d'an nec'h ?

Lle mae'r byd yn ymwahanu
Beilch y croeswch dan chwibanu,
A chan ado'r geirwon fryniau
Fyrrd ar ôl fel niwl-gyffiniau.
Beth yw tonnau
Ond y bronnau
A estynnir
Gan y fam dragwyddol Natur
Lle y tynnwch laeth gwrhydri,
Galluogrwydd a mawrhydri ?
Berwed moroedd,
Brynied byd,
Lle mae'r tonnau
Llawna'u llid,
Lle mae'r bryn
Yn gwneud glyn
Yn y nef ei hunan fry
Rhyngddo â rhyw niwl-lethr hy,
Gwaun neu fryn,
Môr neu lyn, —
Drostynt ewch,
Drostynt dewch,
A'ch tragwyddol orchwyl wnewch.

GWAWRIA CANRIFOEDD

Gwawria canrifoedd
Fel sêr ar y nefoedd :
Oesoedd ar oesoedd
Redant ar gylchoedd,
Ar eu holwynion
Llathr a mwynion ;

E-lec'h m'emañ ar bed oc'h en em ranna
Balc'h e treuzit en eur c'houibana,
Hag o lezel ar runiou garo
A-viliadou war-lerc'h evel bevennou-latar.
Petra eo an tonnou
Nemet ar bronnou
A vez astennet
Gant ar vamm beurbadus Natur,
E-lec'h ma tennit laez ar gadarnded,
Ar c'halloudegez hag ar veurdez ?
Bervet ar moriou,
Meneziet ar bed,
E-lec'h m'emañ an tonnou
Leuna o ernez,
E-lec'h m'emañ an dorgenn
Oc'h ober eur stankenn
En neñv hec'h-unan en nec'h
Etrezi hag eur bantenn-latar taer,
Kompezenn pe dorgenn,
Mor pe lenn,
Dreist d'ezo ez it,
Dreist d'ezo e teuit,
Hag ho trevell peurbadus a rit.

BEZ' E SKLEUR AR C'HANTVEDOU

Bez' e skleur ar c'hantvedou
Evel stered war an neñvou :
Oadveziou war oadveziou
E redont war gelc'hiou,
War o rodou
Lufr ha flour ;

A phan y darfyddant,
Fel sêr y diflannant ;
Myrdd, myrdd yn dylifo
Heb neb yn eu rhifo.

Bydd oesoedd ar oesoedd
Ar rod anherfynol,
Fel cylchau y nefoedd
Yn troi yn olynol.

Dan wenau Duw byddant
Yn hir ymfwynhau,
Ar arian draeth amser
Fel llanw a thrai,
Fel Eden o flodau
Yn agor a chau.

MAE SEREN LAWN

Mae seren lawn goruwch dy fedd,
Y seren fore lon ;
A gwynfa lawn o hedd
Nawf amgylch ogylch hon ;
Hi gyfyd, cyfyd yn y man,
A daw y bedd, y bedd i'r lan.

Bydd dawel yna, fwynaf un ;
Cwyd oddi ar y bedd bob awr
Bêr arogl darth o fwynaf rin
Nes swyno'r nef yn nes i lawr ;
Ac ymyl yr anfarwol ddydd
Oleua fin dy feddrod prudd.

Ha pa echuont,
Evel stered e steuziont ;
Miliadou, miliadou o redek
Hep neb ouz o niveri.

Oadveziou war oadveziou a vez
War eur rod divent,
Evel kelc'hiou an neñvou
O trei lerc'h-ouz-lerc'h.

Dindan gwenc'hoarzou Doue e vezont
O kaout hir zudi,
War ribl arc'hant an amzer
Evel lano ha tre,
Evel eun Eden a vleuniou
O tigeri hag o serri.

BEZ' EZ EUS EUR STEREDENN GANN

Bez' ez eus eur steredenn gann a-zioc'h da vez,
Steredenn seder ar beure ;
Hag eur gwenva leun a beoc'h
A neuñv tro-war-dro hounnez ;
Hi a sav, a sav buan,
Hag e teu ar bez, ar bez d'an nec'h.

Bez sioul aze, muia-karet ;
Bez' e sav eus ar bez atao
Eul latar frondus, c'houek, dousa e nerz,
Ken na hoal an neñv tostoc'h d'an traoñ ;
Ha bevenn an deiz divarvel
A c'houlaou lez da vez doanius.

Ymhell o fewn dy fedd,
O fewn y gwagle oer,
Canfyddaf flaen o ddwyfol hedd
Fel penrhyn lloer ;
A golau o'r baradwys bell
Yn ffrydio dros yr uchder gwell.

Gadawyd, hwyr o haf,
Awelig uwch y fan,
Ac yno fyth y caf
Ei hatsain wan ;
O fore dedwydd, pan y daw
Yr oll i'r lan, —
Y galon hon, a'r awel wan,
A'th ffurf tegeiddiaf, oll i'r lan.

DEDWYDD DDYN

Dedwydd ddyn
Sy'n sefyll ar y bryniau, rhwng y byd
A'r anherfynol, ac yn ceisio dal
Y seiniau sydd yn tramwy rhyngddynt hwy !

Mae gan y bryniau lais, a'r gwyntoedd air
O ddwyfol genadwri. Dedwydd ddyn
A rodiodd trwy foreddydd bywyd gan
Glustfeinio a dysgu y dragwyddol iaith !

Pell diouz kreiz da vez,
Diouz kreiz al lec'h goullo yen,
E verzan eur beg a beoc'h doueel
Evel eur c'hab loar ;
Hag eur goulou eus ar baradoz diamen
O fenna dreist d'an uhelder gwell.

Dialanet e voe, eun abardaevez hañv,
Eun aezennig a-us d'al lec'h,
Hag eno bepred e kavan
He hekleo gwan.
O beure dudius, pa zeuio
Pep tra d'an nec'h, —
Ar galon-mañ, hag an aezenn wan
Ha da furm gaera-holl, holl d'an nec'h.

EURUSAT DEN

Eürusat den
A zo en e sav war ar meneziou, etre ar bed
Hag an didermen, hag o klask paka
Ar soniou a vez o kantren etrezo !

Eur vouez a zo gant ar meneziou, gant an aveliou
A gannadiez doueel. Eürusat den [eur ger
A gerzas dre veure ar vuhez o
Selaou piz hag o teski ar yez peurbadus.

Y BLANED GOLL

A ! Dylai'r Nefoedd grynu pan fo'r haul
Yn machlud i ddiddymdra, a gorseddfainc
Ymhlith y sêr yn wag ; a phan fo planed
Yn taflu ymaith ei modrwyon gwawl
Gan gydio yn un o welwon lampau angau,

Hwnt oddi ar oriel bellaf olaf amser,
I chwilio mewn distawrwydd am ei bedd ;
Heb adael onid gwagle erchyll tlawd
Diffeithwch mawr awyrol yn y nef
I gadw ei choffadwriaeth, ac anadlu
Ei henw mewn tymhestloedd geirwon mwy.

Y STORM OLAF

Mae'r dymestl olaf yn dechrau taranu,
Mae'r fflam las yn dringo pileri y byd,
Mae seiliau'r mynyddoedd tragwyddol yn llaesu
A'u bannau fel Etna anfeidrol ei hyd.

Mae'r ddaear yn sefyll yn drom ar ei hechel,
A saif holl olwynion y bydoedd uwchben,
A Iôr a ysgydwa yng ngwynt ei ddigofaint
Y bydoedd fel cawod o aeron drwy'r nen.

Agorwyd y porth tua gwagle diddymdra,
A miloedd o fydoedd gyd-ruthrant i'r adwy,
Ogoniant ofnadwy !
Yr haul gyda'i dorf o blanedau ddilyna.

AR BLANEDENN GOLLET

A ! Bez' e tlefe an Neñvou krena, pa vo an heol
O vont da guz d'an netra, hag eur gador-veur
Goullo e-touez ar stered ; ha pa vo eur blanedenn
O teurel er-maez he lagadennou goulou,
En eur gregi en unan eus kleuzeuriou disliv an
[ankou,

Ahont, eus porched pella, diweza, an amzer,
Da glask er sioulder he bez ; [paour,
Hep lezel netra nemet eur c'houndoun euzus,
Eur gouelec'h meur aerel en neñv
Da zerc'hel koun anezi, ha da hiboudi
Hec'h ano er reklomou garo hiviziken.

AR REKLOM DIWEZA

Emañ ar reklom diweza krog da daranal,
Emañ ar flamm glas o krapa pileriou ar bed,
Emañ diazezou ar meneziou peurbadus o voukaat,
Hag o begou evel eun Etna divuzul e hed.
[ahel,

Emañ an douar o chom a-sav, pounner, war e
Hag a-sav e chom holl rodou ar bedou en nec'h,
Hag e hej an Aotrou, e gwent e gounnar,
Ar bedou evel eur gaouad irin dre an neñv.

Digoret eo bet an nor davet toull goullo an netra,
Ha miliadou bedou a genred d'an ode,
O splannder spontus !
Da heul ez a an heol hag e engroez a blanedennou.

Y DAWEL NOS

Y dawel Nos, cydymaith oer y beddau,
Mae fyth yn fud, yn sobr, a throm fel hwythau,
Ond A, mae ganddi ei sêr o bell, a'i heuliau,
Ei bydoedd o gerddorion draw.

Pan suddo'r haul ar ruddgoch awr machludiad,
Ym mhorffor donnau'r hwyr, a thrymder yn ei [lygad,
I eigion y gorllewin pan ddisgynna,
O croesaw, Nos, tydi a chôr ý wynfa.

Y cwmwl sêr sy'n glawio addewidion,
A diliau gwell i ddyn, o'u bannau gloywon, —

« Mae acw'n ddydd ». Yr ym yn hoffi'th wrando,
Un canol ddydd yw tragwyddoldeb yno.

Mae'r byd ym meddrod cwsg, y nos ei amdo,
Ac nid oes atsain yn yr awel heno,
A dedwydd sydd yn effro'n awr i weled
Y wynfa, a'i mil palasau, yn agored.

Tra chysgod angau ar y byd yn gorffwys,
Edrychaf tua thy fy Nhad, a thawel fro paradwys;
Mae'r ffordd yn glir, a'r heol fawr yn olau,
Rhwng aml fyd o dân a miliwn o lusernau.

Y NOS

Tyr'd Nos ! a'th dorf o dystion ; ym yn hoffi
Hyawdledd dwfn y sêr sydd gyda'r wawr yn [tewi.

AN NOZ SIOUL

An Noz sioul, keneilez yen ar beziou,
A vez atao mut, dic'hoarz, ha pounner evelto,
Hogen, â, ganti ez eus he stered diamen, hag he [heoliou,
He bedou a sonourien, ahont.

Pa sank an heol, da eur jod-ruz ar c'huz,
E tonnou mouk an abardaez, pounner e lagad,
Da islonk ar c'hornog pa ziskenn,
O salud, Noz, te ha kor ar gwenva.

Ar c'houmoul-stered a vez o c'hlavi gouestlou,
Ha reizaduriou gwell d'an den, eus o uhelderiou [splann,

« Ahont e ra deiz ». Karout a reomp da selaou,
Eur c'hreistevez eo ar beurbadelez eno.

Emañ ar bed e bez ar c'housk, an noz e liñsel,
Ha n'eus hekleo ebet en aezenn henoz :
Hag eürus an neb a zo dihun bremañ da welout
Ar gwenva, hag e vil a baleziou, digor.

Dre skeud an ankou war ar bed o c'hourvez,
E sellan trema ti va Zad, ha bro sioul ar baradoz ;
Sklaer eo an hent, ha skedus ar straed veur,
Etre lies bed a dan hag eur milion a gleuzeuriou.

AN NOZ

Deus, Noz ! gant da engroez a destou ; karout a [reomp
Helavar doun ar stered a dav gant tarz-an-deiz.

Y mae dy bur ddistawrwydd yn cyhoeddi
Fod acw Dduw a bydoedd tecach inni.
Nos yw y dydd sy'n cadw'r sêr o'r golwg,
A dydd yw'r nos sy'n gwneud y nef yn amlwg.

Mae'r haul yn creu anffyddwyr o'i gyfodiad,
A thrwy y dydd y byd, y byd sy'n siarad.
O croesaw, Nos ! sy'n gwneud i'r byd ostegu
I dragwyddoldeb trwy y sêr lefaru.
Rhy gynnar, Wawr ! rhy gynnar yw it' ddeffro
A dringo uchelderau'r dwyrain eto ;
Rhy gynnar — aros ! mae y Nos mor dawel,
A'r fath deimladrwydd ar ei hathrist awel.

Mae'n dangos heuliau nad oes machlud iddynt,
Rhai nad yw'r bedd yn taflu'i gysgod drostynt.
Saf ! oeda, Wawr ! y mae dy ddull chwareugar,
Dy ysgafn drem, a'th odlau llon difyrgar,
Yn dramgwydd i gymanfa'r sanctaidd fydoedd,
A phan ddiflanna'r Nos diflanna'r nefoedd.

O tyr'd, y falmaidd Nos ! yr adeg dawel,
Pan gwsg y ddiwyd olwyn ar ei hechel,
Pan nad yw twrf y byd yn daearoli'r awel. ,

Y morwr blin ar don aflonydd amser
A lawenha pan welo yn y pellter
Y llinell dân o sêr ar lan y nefoedd,
Goleudai o dragwyddol angorfaoedd.

Ac oedfa'r Nef yw'r Nos — Duw ! Duw sy'n
[siarad,

Da beursioulder a embann
Emañ Doue ahont, ha bedou kaeroc'h d'imp.
Noz eo an deiz a guz ar stered diouz ar gwel,
Ha deiz eo an noz a laka sklaer an neñv.

Kroui a ra an heol tud difeiz adal ma sav,
Ha dre an deiz ar bed, ar bed a zo o komz.
O salud d'it, Noz ! a ra d'ar bed tevel,
D'ar beurbadelez da gomz dre ar stered.
Re abred, Goulou-deiz ! re abred eo d'it dihuni
Ha krapa uhelderiou ar reter c'hoaz ;
Re abred — chom ! ken didrouz eo an Noz,
Ha ken gwiridik hec'h aezenn doaniet.

Diskouez a ra heoliou na deont ket da guz,
Re na daol ket ar bez drezo e skeud.
Gortoz ! dale, Goulou-deiz ! da neuz c'hoarigar,
Da dres skañv, ha da ganennou laouen dudius
A ra dismegañs da vodad ar bedou santel,
Ha pa steuz an Noz e steuz an neñvou.

O deus, Noz frondus ! ar maread didrouz,
Ma kousk ar rod oberiant war hec'h ahel
Ma ne vez ket safar ar bed o touarela an aezenn.

Ar moraer skuiz war donn an amzer drubuilhus
A laouena pa wel er pellder
Al linenn dan a stered war c'hlann an neñvou,
Touriou-tan eorvaou peurbadus.

Hag ofis an Neñv eo an Noz — Doue ! Doue a zo
[o komz.

I'w theml ymgynhulla'r Sêr i losgi mewn addoliad !
A'u llygaid, heuliau'r hwyr, yn tanio oll gan gariad,
Odidog gôr ! anadlaf finnau odlig
I'w canol draw, o'm preswyl nosol unig.

O ! mae dy wyneb, Natur fawr,
Yn olau gan ryw ddwyfol wawr.
Yr awel fwyn —
Rhy eiddil i gyffroi y llwyn,
Sy'n gorffwys yn yr hwyr-gysgodau,
A'i holl freuddwydion am y blodau —
Pan lifo hon
Fel dwyfol don
A gyffroasid yn yr wybren dawel
Gan adsain rhyw angylaidd gerdd
Neu fwynaf anadl angel,
O ! 'r traeth-atgofion yn y fan
O ddyfnder bywyd ddaw i'r lan,
A llawer bwriad, llawer trefn
A chwelir ar y graig drachefn.
O ! 'r myfyrdodau pell olynol
Gyneuir yn y fynwes ddynol,
Fel sêr uwchben yr anherfynol.
Ddedwydd awr
Pan y daw'r
Nef i lawr
A'r holl sêr, ardderchog wawr
Y bythol ddydd, Dduw-ddydd mawr !
Gwêl y sêr,
Y sêr i gyd —
Duw yn edrych
Ar y byd !

En he zempl en em vod ar Stered da leski en azeulerez !
Hag o lagadou, heoliou ar pardaez, entanet-holl gant ar garantez,
Kor hollgaer ! hiboudi a rin eur ganennig
D'o c'hreiz du-hont, eus va annez nozel distro.

O ! da zremm, Noz veur, a zo
Lugernus gant eun arliou doueel,
An aezenn dous —
Re izil da zihuni ar vodenn,
A zo gourvezet e skeudou ar pardaez,
Hag he holl huñvreou a-zivout ar bleuñv —
Pa redo hounnez
Evel eun donn doueel
Bet dihunet en oabl didrouz
Gant hekleo eur ganenn aelel
Pe c'houeka alanad eun ael,
O ! ar ribl-eñvoriou raktal,
Eus dounder ar vuhez a sav,
Ha meur a vennad, meur a rat
A vez skignet adarre war ar roc'h.
O ! ar prederiadennou diamen hed-ha-hed
A vez enaouet en askre an den,
Evel stered en nec'h, didermen.
Eürusat eur
Pa zeu an
Neñv d'an traoñ,
Hag an holl stered, skleur hollgaer
An deiz peurbad, ô deiz-Doue meur !
Gwel ar stered,
Ar stered holl —
Doue o sellout
Ouz ar bed !

O ! 'r meddyliau anhraethadwy
Sydd yn esgyn ac yn disgyn
Trwy yr enaid noeth diblisgyn
Fel angylion mewn urdduniant a thaweledd [annirnadwy.

Pan glywaf swn môr-brudd y goedwig heddwawr
Y mae fy enaid a'i feddyliau beddwawr
Gan awel o'r tragwyddol yn adfywio,
Y bore ddydd anfarwol yn eu lliwio.

Ardderchog wyt, O natur, ganol nos !
A dyma ganol dydd dy ardderchawgrwydd.
O fewn dyfnderau'r nos y lleda hi
Rôl ei hanfeidrol fonedd flaen y nef,
Ei hachau o'r dragwyddol, ac yn awr
Y clywaf hi yn canu am ei Thad ;
O hapus hwnnw a all eilio'r gân
A thynnu adlais o'r tu hwnt i'r sêr.
Y mae y bryniau cedyrn, ar ôl cau
Ffenestri'r wybren, ar ôl troi y byd
O'r neilltu am y nos, yn cydymroi
I fyfyrdodau aruthr ac i fawl
Rhy ddwfn idd ei glywed, rhy ofnadwy,
Rhy bur i neb ei ddeall ond yr Hwn
Sy'n edrych ar ddistawrwydd bydoedd fel
Uchelaf rwysg hyawdledd, pan y maent
Yn beiddio efelychu yr Anfeidrol.

O Natur, Natur ! aros mwy fel hyn !
Y mae y byd yn sanctaidd yn y nos,
A'r ysbrydolfyd fel yn un ag ef.
Mae'r enaid ar ei holl feddyliau 'n teimlo
Rhithiau angylion yn ymorffwys ennyd
Fel brodyr a gollasid lawer oes.

O ! ar menoziou dreist-lavar
A vez o sevel hag o tiskenn
Dre an ene noaz diglorenn
Evel aelez e kehelerez ha sioulded dreist-meiz.

Pa glevan trouz morzoaniet ar goadeg peoc'hus,
E vez va ene hag e gealiou liou ar bez
Gant eun avel eus ar beurbadelez oc'h adveva,
Ar goulou-deiz divarvel ouz o liva.

Hollgaer out, O natur, da greisnoz !
Ha setu kreistevez da hollgaerded.
Eus kreiz dounderiou an noz ez astenn
Roll he lignez divent dirak an neñv,
He c'herentiez eus ar peurbadus, ha bremañ
He c 'hlevan o kana he Zad ;
O, eürus hennez a c'hell eila ar c'han
Ha tenna eun hekleo eus an tu-hont d'ar stered.
Emañ ar c'hrec'hiou meur, pa vez serret
Prenester an oabl, pa vez troet ar bed
War an tu enep evit an noz, oc'h en em rei kevret
Da brederiadennou spontus ha da veuleudi
Re zoun da veza klevet, re saouzanus,
Re c'hlan da veza meizet gant nep hini nemet
A sell ouz dilavar ar bedou evel [Hennez
Uhela ren an helavarded, hag i
O kredi heñvelaat ouz an Divent.

O Natur, Natur ! chom evel-se pelloc'h !
Santel eo ar bed en noz,
Hag ar speredelved evel unan gantañ.
An ene, war e holl gealiou, a verz
Spesou aelez o tiskuiza eur pennad
Evel breudeur bet kollet aba meur a oadvez.

Pryd hyn
Mae Natur dyner yn clustfeinio ar
Ei holl ffynhonau'n tarddu i'r lan o Dduw.
Clyw swn y dyfroedd ar lechweddau'r bryn,
Dwrf gorfawreddog ! fel pe mynnai'r rhaeadr
I'r sêr ei glywed a dyweyd wrth Dduw
Fod iddo eto ar y bryniau lef
Dragwyddol o addoliad. Obry clyw
Yr afon, hithau ar ei milwedd daith,
Yn llanw dyffryn ar ôl dyffryn ag
Angylaidd fôr o addoliadol swn.
A'r ffynnon fach ymhell o fewn y goedwig
A lawenycha fod ei hodl hi
Yn hyglyw yn y gyffredinol gerdd,
A bod y sêr yn gwrando arni hithau
Yn canu yn y côr.

Mae Natur yn addoli yn holl nerth
Holl fawredd yr elfennau ! Gwrendy'r môr
Wyllt fawl y gwyntoedd nes ymgodo'i donnau,
Fel gwyn fyd o addolwyr tua'r nef.

CREDU

Cred, a bydd
Duw drosot, ynot, ac o'th amgylch mwy,
Dy faner a dy darian a dy gledd,
Dy wregys o anfeidrol bethau byth,
Dy haul a'th fywyd y ddau tu i'r bedd,
Dy graig yng nghanol holl lifeiriant barn,
Dy fugail ar fynyddoedd tywyll angau,
Dy uchelderau yn yr olaf ddiluw.
Yn unig cred.

Neuze.
Emañ an Natur dener o selaou piz ouz
He holl feunteuniou o tarza d'an nec'h eus Doue.
Klev trouz an doureier war bantennou ar run,
Safar meurdezus-holl ! evel ma karfe al lammdour
Beza klevet gant ar stered ha lavarout da Zoue
Ez eus d'ezañ c'hoaz war ar runiou eur vouez
Peurbadus a azeulerez. En traoñ, klev
An aven, gant hec'h ergerz mil-stumm,
O leunia traonienn war-lerc'h traonienn gant
Eur mor aelel a drouz azeuladur.
Hag ar feunteun vihan a-bell, eus kreiz ar c'hoad,
A laouena, pa 'z eo he c'hanenn-hi
Hegleo er c'han hollek,
Ha pa 'z eo ar stered ouz he selaou-hi,
O kana er c'hor.

Emañ an Natur gant he holl nerz oc'h azeuli
Holl veurdez an elfennou ! Ar mor a selaou
Meuleudi ouez ar gwentou, ken na sav e donnou
Evel eur bed gwenn a azeulerien davet an neñv.

KREDI

Kred, hag e vo
Doue dreist d'it, ennout, ha tro-war-dro d'it pel-
Da vanniel ha da skoed ha da gleze, [loc'h,
Da c'houriz a draou divent da viken,
Da heol ha da vuhez en daou du d'ar bez,
Da roc'h e-kreiz holl zic'hlann-dour ar varn,
Da vugul war veneziou teñval an ankou,
Da uhelderiou el liñvadenn diweza.
Kred hepken.

ANGEL

A gaiff fy ysbryd i
Yng ngharchar defnydd du
Fydryddu'th hanfod cu,
O angel rhydd ?
A gaiff carcharor tlawd
Trwy rydlyd farrau cnawd
Dy weld, a'th alw'n frawd
O wlad y dydd ?

O, braidd nad ydyw'n fai
I un sy gymaint llai,
O fewn ei gragen glai,
Dy enwi di, —
Myfi mewn cyfyng gell,
A thi yn rhyddid pell
Y tragwyddoldeb gwell
Yn Nuwdod fry !

Adarwr creulawn ddaeth,
A'm dal yn fore wnaeth
O fewn ei faglau caeth,
Sef pechod du ;
Pan ddeui ar dy hynt
Ar edyn dwyfol wynt,
Mae cof o'm rhyddid gynt
I'm llethu i.

Ac eto 'rwy'n mwynhau
Dy bell leferydd clau,
Fel swn rhyw ddwyfol drai,
Mae'n sisial hedd ;

AEL

Ha gallout a ray va spered
E karc'har an danvez du
Barzonia da vezañs kuñv,
O ael dieub ?
Ha gallout a ray eur prizoniad paour,
Dre varrennou merglet ar c'hig,
Da welout, ha da envel breur
Eus bro an deiz ?

O, tost ma n'eo ket eur si
Da unan a zo ken bihanoc'h,
Eus kreiz e grogen bri,
Da envel-te, —
Me, en eur gell enk,
Ha te, e frankiz pell
Ar beurbadelez well,
E bezañs Doue en nec'h !

Eun evnetaer kriz a zeuas,
Ha va derc'hel abred a reas,
Sklav en e antellou :
Ar pec'hed du ;
Pa zeuez war da hent,
War eskell ar gwent doueel,
E vez koun va frankiz kent
Ouz va gwaska.

Ha padal e karan ·
Da vouez pell, herrus ;
Evel trouz eun tre doueel,
Emañ o hiboudi ar peoc'h ;

Mae'n addo agor dôr
I ryddid fel y môr,
I anfarwoldeb Iôr,
Tu draw i'r bedd.

Mi garaf, ysbryd gwyn,
Y dagrau-odlau hyn,
Na chymer dithau'n syn
Os lleddf eu sain ;
Feallai cyn bo hir,
Daw'r anthem yn fwy pur,
Daw seiniau mil mwy clir
I foddi'r rhain.

YMGRYMODD HYD Y DDAEAR

Ymgrymodd hyd y ddaear. Taflodd dros
Oleuni'i Dduwdod fantell dew o bridd ;
A gwnaeth ei breswyl gyda dyn. A ffwrdd
Fe elai aml fore glawog oer
I'r trefydd a'r dinasoedd gaed o gylch,
A chodai lef o rybudd uwch eu pen, —
« Ffowch rhag y llid, y farn a fydd, a fydd. »
Dyn yma welid, eto teimlai pawb
Fod Duw yn nes nag arfer. Aml dro,
Pan ddadfotymai bys rhyw uchel wyrth
Ei fantell ddaear, fflamiai'r Duw i maes
Fel hanfod myrdd o heuliau, nes bai'r dorf
Yn plygu'n ôl bob ochor fel pe baent
Yn teimlo bod y fangre yn rhy gul
I Dduwdod, yn rhy gyfyng iddo Ef,
Sy'n taenu nennau fil fel llen i'w draed,

Emañ o ouestla digeri eun nor
D'eur frankiz evel ar mor,
Da zivarvelez an Aotrou,
En tu-hont d'ar bez.

Kana a ran, spered binniget,
Ar c'hanennou leñvus-mañ ;
Na vez ket souezet
Mar deo melkonius o son ;
Marteze, ken na vo hir,
E teuy glanoc'h ar meulgan,
E teuy soniou mil gwech sklaeroc'h
Da veuzi ar re-mañ.

STOUI BETEK AN DOUAR A REAS

Stoui betek an douar a reas ; teurel dreist
Sklerijenn e Zoueelez eur vantell deo a bri ;
Hag e reas e annez gant an den. Ha pell
Ez ae, meur a veure glavek yen,
D'ar c'hêriou ha d'ar c'heodedou a gaved tro-dro,
Hag e save eur vouez a ali a-us d'o fenn, —
« Tec'hit rak ar gounnar, ar varn a vo, a vo ».
Amañ e weled eun den ; padal e sante pep unan
Edo Doue nesoc'h eget boaz. Lies tro,
Pa zinozelenne biz eun uhel vurzud
E vantell douar, e flamme an Doue er-maez,
Evel bezañs miliadou a heoliou, ken na veze an [dud
O kila a bep tu evel pa vijent
O santout e oa al lec'h re striz
D'an Doueelez, re enk d'ezañ-Heñ
A stegn mil oabl e-giz eur pallenn d'e dreid,

Yn crugio bydoedd o aruthraf faint
Hyd nef y nef yn orsedd iddo'i hun ;
Yr hwn sy'n camu o bellterau'r nef
Hyd eithaf y greadigaeth, ac yn troi
Y nefoedd fel blodeuyn am ei fys,
A'r bydoedd oll ar linyn wrth ei fainc ;
Yr hwn a blannodd, ar ymylau'r nef
Lechweddog, y fforestydd mawrion sêr,
Ac ar ryw dawel hwyr a'u rhoes ar dân
Yn oddaith oesol, i oleuo ffordd
Ei engyl weinyddolion ar eu taith
Tua dyffryn amser a'i ddyfnderoedd pell.
Fe blygai'r dorf yn ôl am ennyd byr,
Ond tremient eilwaith. Nid oedd yno neb
Ond proffwyd Nazareth.

Y CROESHOELIAD

Siaradwch, greigiau ! Troed y bryniau mud
Oll yn dafodau i gyhuddo'r byd.
Fynyddoed, teimlwch chwi ! A'r daran gref,
Cyhudda di nes duo haul y nef.
A thi, wahanlen, rhwyga ; a thydi,
Ddaeargryn, marchog yn dy gerbyd hy ;
Pregetha wae dan sail Moriah draw,
Hyawdledd dychryn, a lleferydd braw ;
O'th ddofn areithfa, argyhoedda'r byd
A tharan soriant a huawdledd llid.

A'r fellten chwerw, yn absenoldeb dydd
O cynrychiola'r haul, a chod yr hudd
Sy'n llennu'r groes a gwyrthiau Calfari

O vernia bedou spontusa o ment
Betek neñv an neñv da dron d'ezañ e-unan ;
An hini a stamp eus pellderiou an neñv
Betek bevenn ar grouadelez, hag a dro
An neñvou evel eur vleunienn en-dro d'e viz,
Hag ar bedou holl war eul linenn e-harz e skaoñ ;
An hini a blantas, war harzou an neñv,
Beskellek, koadegou meur a stered,
Hag, eun abardaevez sioul, o entanas
Da dantad peurbad, da c'houlaoui hent
E aelez-servijerien en o ergerz [pell.
Trema traonienn an amzer hag he dounderiou
Kila a rae an engroez-tud eur pennad berr,
Hogen sellout a raent adarre. Ne oa eno neb
Nemet profed Nazarez.

AR C'HROAZSTAGADUR

Komzit, reier ! Ra vo troet ar c'hrec'hiou mut
Holl da deodou da damall ar bed.
Meneziou, santit-c'houi ! Ha taran kreñv,
Tamall-te betek dua heol an neñv.
Ha te, gouel an azeuldi, rog ; ha te,
Kren-douar, marc'heka ez karr taer ;
Prezeg an doan dindan diazez Moria ahont,
Helavarded ar spont, ha mouez ar braouac'h ;
Eus da gador-brezeg doun, rebech ar bed
Gant kounnar ar gurun ha helavarded an ernez.

Ha luc'hedenn c'houero, en ezvezañs an deiz,
O, kemer lec'h an heol, ha sav ar skeud
A zo o pallenna ar groaz ha burzudou ar C'halvar

O olwg Salem, cod yr huddlen ddu,
Llen anghrediniaeth, nes y gwelo'r byd
Yn olau, mwy, anfeidrol Dduw yn fud.

O dangos iddynt yn y groes yr iawn ;
Ac yn y gwaed, O dangos daliad llawn.

A gweled pawb mai Crewr haul a dydd
Dan dduaf lenni'r nos yn groeshoeliedig sydd.

O dangos dduwdod yr hoeliedig Ddyn ;
Brawd, brenin, archoffeiriad yn yr un.

Siaradwch, greigiau, dros eich Crewr mud,
Ewch acw'n ddrylliau, feilchion fryniau'r byd.

Y DATGUDDIAD NEWYDD

Ffydd gynt anturiai ar dystiolaeth noeth,
Ymdaflai ar ddi-arswyd antur dros
Ymylon athronyddiaeth gul y byd,
Dros bellaf glogwyn ymerodraeth Rheswm
I awyr bell y Datguddiedig Air,
Lle nid oedd ond atseiniau bregus o
Leferydd tystiolaethol Iôr, a swn
Ei Ysbryd mawr yn symud yn y niwl,
Tra glannau Tragwyddoldeb oddi draw
Yn araf, araf wawrio. Elai 'mlaen,
Dan ganu, ar y dyfnder ; a pharhai
I gredu ac i gredu, a thrachefn
I feiddio credu, tra y safai myrdd
Ar lannau gloywach Rheswm, i fwynhau

Diouz gwel Jeruzalem, sav ar pallenn-skeud du,
Pallenn an amgredoni, ken na welo ar bed
Sklaer, pelloc'h, Doue divent, mut.

O, diskouez d'ezo er groaz an daspren ;
Hag er gwad, ô, diskouez ar paeadur leun.

Ha gwelet pep unan ez eo Krouer an heol hag an [deiz,
Dindan dua goueliou an noz, a zo kroazstaget.

O, diskouez doueelez an Den tachet ;
Breur, roue, arc'hveleg en unan.

Komzit, reier, e-lec'h ho Krouer mut,
It ahont da dammou, krec'hiou balc'h ar bed.

AN DISKULIADUR NEVEZ

Ar feiz gwechall a fizie war an testeni noaz,
En em deurel a rae en arvar, dispont, dreist
Bevennou prederouriez enk ar bed,
Dreist pella tevenn impalaeriez ar Skiant
Da aer diamen ar Ger Diskuliet,
E-lec'h ne oa nemet hekleoiou bresk eus
Lavar testeniel an Aotrou, ha trouz
E Spered Meur o luska el latar,
En tu all da c'hlannou ar Beurbadelez ac'halehont
Goustad, goustad o skleuri. Mont a rae war-raok
En eur gana, war an islonk ; hag e talc'he
Da gredi ha da gredi, hag adarre
Da gredi kredi, tra ma chome miliadou
War c'hlannou skedusoc'h ar Skiant, da vourra

Dy olygfeydd agosach di, O Amser,
Gan ofni suddo mewn dyfnderoedd lle
Ni feiddiai Rheswm ganlyn byth, na dal
Ei eiddil lamp uwchlaw yr eigion du.

Bydd y gair
Lefarwyd gan angylion, oesau'n ôl,
A gweledigaeth y proffwydi gynt,
Yn troi yn olygfaoedd tanbaid mwy.
A gesyd ffydd ei beiddgar droed i lawr
Ar ffeithiau trymaf Duwdod. Bydd ei sail
Ar fydoedd dymchweledig, ar fawrhâd
Uchelaf, pellaf addewidion Duw,
Y cyfan a addawyd ganddo Ef
O ddorau Eden hyd derfynau'r byd,
O'r tragwyddoldeb cyntaf hyd yr ail.

MAE'R OLL YN GYSEGREDIG

Mae'r oll yn gysegredig, mae barddoniaeth
Nefolaidd ar yr holl fynyddoedd hyn,
A bu — goddefer y wladgarol nwyf —
Bu llawer brawd a chyndad hoff i mi,
Nad edwyn neb eu henwau mwy na'u clod,
Ond taweledig rith yr oes a'u dug,
Ar hyd y bryniau hyn ar lawer nawn
Yn canu neu yn wylo fel y caed
Profiadau bywyd. Ninnau gyda hwynt
Adawn gymunrhodd o atgofion pêr,
Rhyw anadliadau a myfyrion syn,
I'r awel dyner eu mynwesu fyth,
Neu fyth i wywo ar y niwl uwchben.

Ez kweledvaou tostoc'h-te, ô Amzer,
Aon d'ezo sanka e dounderiou, e-lec'h
Ne gredfe ar Skiant heulia biken, na derc'hel
He c'hleuzeur izil a-us d'an islonk du.

Ar ger
Lavaret gant aelez, oadveziou 'zo,
Ha gweledigez ar brofeded kent
A droio da weledvaou entanet c'hoaz.
Hag e lakay ar feiz he zroad dizaon
War bouezusa darvoudou an Doueelez. He diazez [a vo
War vedou e reverzi, war zoujañs
Uhela, pella gouestlou Doue,
Kement a voe gouestlet gantañ,
Eus doriou an Eden da vevennou ar bed,
Eus ar beurbadelez kenta betek an eil.

SANTEL EO PEP TRA

Santel eo pep tra ; ar varzoniez a zo
Neñvel war an holl veneziou-mañ,
Ha bez' e voe — gouzañvet ra vo ar gred brogar, —
Bez' e voe lies breur ha gourdad ker d'in,
Na anavez neb o ano mui nag o c'hlod,
Nemet spes didrouz ar vuhez o dougas,
A-hed ar c'hrec'hiou-mañ meur a greistevez
O kana pe o ouela hervez froudenn
Trubuilhou ar vuhez. Ni, a-unan ganto,
A lezo eur c'henbrof a eñvoriou c'houek,
Eun nebeut hirvoudou ha kealiou espar,
D'an aezenn dener d'o herberc'hia dalc'hmat,
Pe dalc'hmat da weñvi war an nivlenn en nec'h.

Pa beth yw ffynnon Jacob ? Y mae delw
Un mwy na Jacob ym mhob ffrwd trwy'r byd.
Fe aeth fy nhadau dros yr afon hon,
A'r holl awelon nefol lawer gwaith,
A'r lloer, a llawer seren ddwyfol wawr,
A'r haul, a'r daran hefyd. Mae y byd
I gyd yn gysegredig, a phob ban
Yn dwyn ei gerub a'i dragwyddol gainc ;

Ac nid yw glannau yr Aegëan pell, —
Penrhynion tragwyddolwawr Groeg y sydd
Yn codi gyda moroedd amser fyth,
Ac ar bob craig oleuni llawer oes, —
Ond rhannau bychain o farddonol fyd.
Ni chanodd Homer am y bryniau draw,
Ni welodd hwynt ! Beth fuasai'r Wyddfa hon
Pe cysgodasai hi ei gawell ef ?
Rhyw ardderchocach Ida yn ei gân
A dydd o dduwiau'n torri ar ei brig.

NIS GALL Y FFLAM

Nis gall y fflam eu difa hwy
A brynwyd ar y pren,
A thros y rhai gogwyddodd Iôr
Ar fron o waed ei ben.

Fe ddaw hyd at dy rwymau, sant,
Fe lysg dy garchar pridd
Lawr hyd y bedd, ti lami i'r lan
O'r fflam yn angel rhydd.

Petra eo puñs Jakob ? Emañ skeudenn
Unan brasoc'h eget Jakob e pep dourredenn dre [ar bed.
Va zadou a yeas a-dreuz d'an aven-se,
Hag an holl aveliou neñvel lies gwech,
Hag al loar, ha lies steredenn doueel he liou,
Hag an heol, hag an taran ivez. Bez' ez eo ar bed
A-bez santel, hag e toug pep krec'h
E gerubin hag e gan peurbadus.

Ha ne deo glannou an Enezvor pell, —
Kabou goulou-deiz peurbadus bro-C'hres a vez
O sevel gant moriou an amzer bepred,
Ha war bep roc'h sklerijenn meur a oad, —
Nemet rannou bihan eus ar bed barzel.
Ne ganas ket Homeros ar meneziou-hont,
N'o gwelas ket ! Petra 'vije ar Ouezva-se
M'he dije gwaskedet e gavell-heñ ?
Eun Ida veurdezusoc'h en e gan,
Eun deiz a zoueed o tarza war he lein.

N'HELL KET AR FLAMM

N'hell ket ar flamm o distruja, i
A voe dasprenet war ar wezenn,
Hag a blegas an Aotrou evito
War eur bruched a wad e benn.

Dont a ra betek da hualou, sant,
Leski a ra da garc'har pri
D'an traoñ betek ar bez ; te a lammo d'al laez
Eus ar flamm, ael digabestr.

Fe all y moroedd lanw'r nef
A'r bryniau lanw'r môr ;
Ymblygai'r wig ei hun yn arch
I ufuddolion Iôr.

GWEL UWCHLAW CYMYLAU AMSER

Gwêl uwchlaw cymylau amser,
O fy enaid, gwêl y tir
Lle mae'r awel fyth yn dyner,
Lle mae'r wybren fyth yn glir ;
Hapus dyrfa,
Sydd yn nofio yn ei hedd.

Ynddi tardd ffynhonnau bywyd,
Trwyddi rhed afonydd hedd
I ddyfrhau ei broydd hyfryd,
Ac i anfarwoli'i gwedd ;
Iachawdwriaeth
Ar ei glan anedlir mwy.

Saethau'r bedd ni allant esgyn
I'w hagosaf dalaith hi,
Ac ni faidd y marwol elyn
Sengi ar ei rhandir fry ;
Angau yno ?
Cartref anfarwoldeb yw.

Troir awelon glyn marwolaeth
Oll yn hedd tu yma i'r fan,
Try holl ocheneidiau hiraeth
Yn anthemau ar y lan ;

E c'hell ar moriou leunia an neñv,
Hag ar meneziou leunia ar mor ;
Plega a rafe ar goadeg hec'h-unan ouz gourc'he-
Ar re a sent ouz an Aotrou. [menn

GWEL A-ZIOC'H KOUMOUL AN AMZER

Gwel a-zioc'h koumoul an amzer,
O va ene, gwel an tir
Ma vez an avel bepred tener,
Ma vez an oabl sklaer bepred ;
Eürusat tolp,
A vez o neui en e beoc'h.

Ennañ e tarz feunteuniou a vuhez,
Drezi e red stêriou a beoc'h
Da zoura e vroeziou dudius,
Ha da zivarvela e neuz ;
Silvidigez
War e c'hlann a alaner pelloc'h.

Saezou ar bed n'hellont ket sevel
Betek e dosta rannvro,
Ha ne gred ket an enebour marvus
Bresa e dachenn en nec'h ;
Eno an ankou ?
Kêr an divarvelez eo.

Troet e vez aveliou traonienn ar maro
Holl da beoc'h en tu-mañ raktal,
Bez' e tro huanadou an hiraez
Da veulganou war ar ribl ;

Syrth y deigryn
Olaf i'r Iorddonen ddu.

Nid oes yno neb yn wylo,
Yno nid oes neb yn brudd,
Troir yn fêl y wermod yno,
Yno rhoir y caeth yn rhydd ;
Hapus dyrfa
Sydd â'u trigfa yno mwy.

Iachawdwriaeth ar ei hawel
Lif, a nefoedd o fwynhad ;
Mae ei hanthem fyth yn uchel,
A'i thrysorau fyth yn rhad ;
A'i gogoniant
Yn disgleirio fel yr haul.

Mae fy nghalon brudd yn llamu
O orfoledd dan fy mron,
Yn y gobaith am feddiannu
'R etifeddiaeth ddwyfol hon ;
Hapus dyrfa,
Sydd â'u hwyneb tua'r wlad.

Y MAE DUW YN FAWR

Y mae Duw yn fawr,
A'i drugareddau fel efe ei hun
Yn gofyn tragwyddoldeb oesoedd lôr
I droi o'u mewn ac ymddatblygu'n llawn.
Nis gallant ddod i olwg dyffryn cul,
Cul ddyffryn amser, ond fel sêr, o bell
Yn twynnu ac yn gwahodd dyn i'r lan.

Koueza a ra an daeraouenn
Diweza d'ar Jordan du.

N'eus eno neb o ouela,
Eno n'eus neb ankeniet,
Troet e vez da vel an huelenn-c'houerv eno,
Eno e tigabestrer ar sklav ;
Eürusat tolp,
A vez e annez eno pelloc'h.

Silvidigez war e avel
A red, ha neñvou a zudi ;
Atao e vez uhel e veulgan,
Hag e deñzoriou atao digoust ;
Hag e splannder
O lugerni evel an heol.

Emañ va c'halon enkrezet o lammat
Gant an dranted dindan va brusk,
E spi da berc'henna
An herez doueel-mañ ;
Eürusat tolp,
A dro e zremm davet ar vro.

BRAS EO DOUE

Bras eo Doue,
Hag e drugareziou eveltañ e-unan
O c'houlenn peurbadelez oadveziou an Aotrou
Da drei en o c'hreiz ha d'en em zisplega krenn.
N'hellont ket dont e gwel an draonienn striz,
Traonienn striz ar vuhez, nemet evel stered, a-bell
O skedi hag o pedi an den d'an nec'h.

Kenteliou brezonek dre lizer

SKOL OBER

Kelaouennou brezonek a embanner muioc'h-mui ; breuriezou disheñvel a saver ; ar c'hazetennou bras a zigor o fajennou d'ar brezoneg ; skiant ar bevañs, ar politikerez zoken n'int ken serret ouz spered Breiz ; tud yaouank Breiz, muioc'h-mui, a glask, e studi o istor hag o lennegez, gwriziennn o buhez ; dre vouez 250 kuzul-parrez, pennou-tiegez ar vro o deus goulennet ma vo desket brezoneg d'o bugale. Ha koulskoude, eun nec'hamant a bouez c'hoaz warnomp. Na nerz an adsao-se, na degemer mat ar bobl n'int bet kreñv a-walc'h evit divouza ar re a gav o flijadur o enebi.

Hag e gwirionez, adsao Breiz a goll lod eus e nerz abalamour ar re a c'houlenn ma vezo kelennet ar brezoneg — ha kaeroc'h c'hoaz, ar re hen kelenn hag hen skriv — n'ouzon anezañ nemet hanter-vat.

Rak-se, ar re a zo deut a-benn, goude studiou hir graet ganto dre garantez evit Breiz hag he fobl, da anaout yezadur, doare-skriva, hag oberou lennegez Vreiz, o deus kredet o doa eun dever : kas war-raok ar benveg-studi gwevn, skañv, kensonus, ma 'z eo keltieg an Arvor ; rei galloud da bep hini da zeski ar yez a lakaas gwechall dre Europa a-bez ar romantou seven hag ar garantez c'hlan da drec'hi war « druzoni » teo ar spered gall — ar yez pinvidikaet bremañ bep miz

he feadra hag he galloud gant oberou nevez, re « Walarn » dreist-holl.

Met enebiez ar Gouarnamant a stouv ouz ar brezoneg toull-dor skoliou Breiz :

« *Komz brezoneg 'zo difennet*
Ouz bugale ar Vretoned. »

Hag ouspenn, ret eo e c'hellfe *pep Breizad* deski e yez, daoust m'emañ pell an eil diouz egile, disheñvel o oad hag o labour. Abalamour da se, ez eus bet savet eur skol dre lizer, eun nebeut bloaveziou 'zo. Skol OBER eo. C'hoant OBER, eo stumma diskibled barrek da lenn pep skrid, da gomz e brezoneg eus pep tra. Savet en deus evit-se rummad kenteliou. A bep eil, e studiont ar yez uhel ha troiou-lavar ar bobl, ar yezadur hag ar skridou talvoudusa. Ar skolidi a c'hell tremen goude arnodenn ar « Simbol », uhela testeni ar gwir studiou keltiek.

En tu-hont da se, — hag houmañ eo krouadenn dibar OBER, hag an dalvoudusa, — diskibled ha kelennerien a zalc'h da unani o studiou, evit pinvidikaat an eil spered egile ha leda tachenn ar brezoneg war dachennou nevez. A-benn an hañv a zeu, bodadegou-studi a zo e gor, ma c'hello izili OBER en em anaout, en em gentelia etrezo, ha kenlabourat startoc'h c'hoaz.

N'eus netra o harz ouz DEN EBET mont e skol OBER. N'eo ket ret beza pinvidik : ar c'henteliou a zo evit netra. N'eo ket ret beza desket : a-walc'h eo gouzout ar pez a zo ret evit heulia eur skol dre lizer, pe hoc'h-unan, pe gant skoazell unan bennak eus endro d'eoc'h. N'eo ket ret kaout amzer : pa c'hellit e rit ho poelladenn, pa vez ret e paouezit, ha pa girit, ec'h adkrogit.

OBER eo eta ar skol n'eus nemeti o lakaat e galloud pep hini, digoust, dichal hag hep koll amzer, studia ar brezoneg penn-da-benn. Al labourer yaouank a c'hell drezañ ober e studi hep mont eus ar gêr ha gounit an doujañs a zouger war ar maez d'an neb a oar mat brezoneg. Ar bugel er skol pe er skolaj, an den yaouank er skoliou-meur a gav e kenteliou OBER eun deskadurez par da hini o skol, ha n'hellont nemet gounit e pep doare o kas an diou studi d'en em heulia. Ar micherour e-touez galleg fall kêriou Breiz a gav dudi o studia brezoneg yac'h hag eul lennegez leun a vuhez, ken nevez evitañ.

Ma 'z eus re a Vreiziz c'hoaz he na c'houlennont ket ar Brezoneg er Skol, ez eo dre ma n'ouzont ket e dalvoudegez.

Ma 'z eus kement a Vreiziz koulskoude o c'houlenn ar brezoneg evit o bugale — hep hen gouzout mat o-unan — pegement a nerz ne lakajent ket en o goulenn, ma ouijent anezañ ?

D'eoc'h eo da zeski d'ezo. Hag evit-se, deskit hoc'h-unan.

An neb a oar mat-tre ar brezoneg, a zo, en deiz a hizio, unan eus mein-diazez Breiz. Bezit hen.

« *Hep Brezoneg, Breiz ebet !* »

Pep gwir Vreizad a ya e skol OBER.

Skriva d'an Dr M. Gourlaouen,
30, rue de la Corderie, Douarnenez.

NOTENNOU

TOBAR MHUIRE

Al levr-mañ, savet gant an Ao. kelenner G.M.J. Haes, a gaver ennañ :

1) Eur yezadur berr an iwerzoneg e galleg.

2) Eur skrid iwerzonek, anezañ eur gontadenn anvet « **Tobar Mhuire** » (Feunteun an Itron Varia) gant e-leiz a notennou e galleg e-keñver pep pajenn.

3) Eur geriadurig iwerzonek-gallek, diskleriet ennañ kement ger na oa ket bet diskleriet a-raok.

N'heller ket meuli re uhel al levrig-mañ. Eur wir skouer eo eus ar pez a dlefe beza eul levr da zeski eur yez d'ar re na ouzont ger ebet eus ar yez-se. Kalz levriou a seurt-se am eus gwelet, ha ne gredan ket em eus kavet biskoaz hini kempennet ken eeun ha ken aketus war eun dro.

D'ar re ac'hanomp na ouzont ket a-walc'h ar saozneg da zeski e levriou saoznek, e vo labour an Ao. Haes eur « misi », evel ma lavarer e Gwened. Ha d'ar re all ivez, rak n'anavezan levr-deski ebet graet en Iwerzon a vefe trec'h da hemañ.

Bez' e c'heller kaout « **Tobar Mhuire** » dre skriva d'an Ao. G. Haes, 31, Brd. van Pée, Nivelles (Belgique). Ar priz eo 18 lur belgiat.

EUL LEVR NEVEZ GANT F. VALLEE

Setu amañ dirazomp eil levrenn « **Geriou Gallek ha**

Brezonek reizet dioc'h ar ster » an Ao. F. Vallée. Ennañ e kaver geriou diwar-benn buhez ar spered hag ar vuhezegez, ar gouiziegeziou, an arzou-kaer, buhez ar gevredigez, hag eur stagadenn a-zivout ar brederouriez. Ken talvoudus e vo al levrenn-mañ hag an hini genta, d'ar mare-mañ dreist-holl, ma tiskouezer kaout c'hoant muioc'h-mui da zigeri tachennou ar brederouriez d'ar yez vroadel.

Da gaout al levr, skriva d'an Ao. F. Vallée, 37, rue St-Benoît, Sant-Brieg.

KEVREDIGEZ ALAMAN AR STUDIOU KELTIEK

Kelou a gaser d'imp eus krouidigez eur strollad nevez en Alamagn, an « **Deutsche Gesellschaft für keltische Studien** ».

Pal ar gevredigez nevez eo strisaat al liamm a zo etre an Alamagn hag ar poblou keltiek war dachenn an eskemmou sevenadurel ha lakaat da advleunia eno ar studiou hag an imbourc'hiou war ar geltiegouriez. Labourat a raio, n'eo ket hepken war ar yezoniez, hogen ivez war ar werinoniez, an douaroniez, an istorouriez hag ar ragistorouriez. He mennad eo rei lusk war eun dro d'al labour furchal er skoliou hag el lenndiou kenkoulz ha d'al labour kavadenni er broiou keltiek, e-touez ar bobl. Fellout a ra d'ezi barn pouez ha levezon ar Gelted war ar sevenadur alaman ha dre vras war sevenadur Kornog Europa. Ar saverien a zo tud anavezetmat an darn vuia anezo : an Dr Mühlhausen, an Dr. Mahr, an Dr. Bauersfeld, H. Clissmann, an Dr. Weisweiler, an Dr. Wagner, an Dr. v. Tevenar.

Emañ ar gevredigez o paouez moula kaier kenta he levraoueg :

Die Entwicklung der keltischen Studien in Deutschland, gant an Dr. Helmut Bauersfeld, Berlin 1937.

« Displegidigez ar Studiou keltiek en Alamagn » a zo eul levrig ugent pajenn, danevellet ennañ berr-ha-berr ar pez a zo bet sevenet gant gouizieien alaman war dachenn ar geltiegouriez. Bras-tre, evel ma oar pep unan, ha pouezus-dreist eo bet o labour.

Evit pez a sell ar yezoniez, degas a ra an Dr. Bauersfeld da goun kavadenn Franz Bopp war-dro 1838 a-zivout ar gerentiez a zo etre ar yezou keltiek hag ar yezou indezeuropek all. Komz a ra neuze diwar-benn J.K. Zeuss hag e levr, « **Grammatica Celtica** » (1853). Menegi a ra goude labouriou Ebel, H. Zimmer, ha re all, betek an dud a vremañ, o tremen dre Windisch, R. Thurneysen ; Kuno Meyer, J. Pokorny, h.a. Komz a ra goude se eus tachennou all ar ouiziegez.

Mat e vefe sevel, war skouer al levrig-mañ, e brezoneg, eun damskeud eus istor ar studiou keltiek en holl vroiou.

AR SIMBOL

D'an 13-vet a Gerzu 1936 e voe dalc'het e Kemper eun arnodenn ar Simbol. Ar varnerien a oa an Ao. F. Kervella (pennvarner), an Dim. Gourlaouen hag an Ao. R. Delaporte.

An Ao. Goulc'hen Jacq hag an Ao. Yann ar Beg a zo bet kavet barrek da dremen.

En eun arnodenn all, graet e Brest, d'ar 17-vet a Here 1936, an Dim. Youena Martin, an Ao. Jozeb Mens hag an Ao. Paol ar Rest a oa bet kavet barrek.

Barrek e oa bet kavet ivez, en eun arnodenn graet e

Gwezeg d'an 28-vet a Eost 1936, an Ao. Jermen Breton hag an Ao. Gabriel Jaffres.

E-TOUEZ HOR MIGNONED

An Itron hag an Aotrou Herve Maze a gemenn d'imp ganedigez o merc'h Anna Mari (4 a Here 1936), e Paris.

L.F. Andouard hag e wreg a gemenn d'imp ganedigez o merc'h Brenda, e Sant-Malo (30 a C'henver 1937).

An Dimezell Anaig Rozeg hag an Ao. Andreo Koulouarn a gemenn d'imp ez int bet euredet e Sant-Mark d'an 8 a C'houevrer 1937.

Kas a reomp d'ezo holl hor c'haloneka gourc'hemennou.

« STUDI HAG OBER »

Dibaot a wech omp bet ken laouen ha d'an deiz m'hon eus degemeret niverenn genta ar gelaouenn-mañ. E oa dres en deiziou-se bodadeg An Oriant oc'h astenn he skeud divalo war ar vro, hag eun avel a follentez o c'houeza betek war ar re wella e-touez ar Vrezoned. O vont edo ar brezoneg, a-boan tennet eus ar fankigell, da goueza er fankigell adarre. Hag hor menoz a oa graet, pe dost, da zilezel GWALARN hag ar brezoneg da viken.

Ha setu ma oa Brezoned, e-lec'h klask diskar al labour graet en o raok ha rei taol ar maro d'o yez paour, o sevel eun dra nevez diazezet war studiou hor gwella gouizieien.

A drugarez da STUDI HAG OBER a savas ar spi adarre en hor c'halon.

Moarvat ne blijo ket ar gelaouenn nevez d'an holl : eur gelaouenn a zoueoniez, savet gant beleien evit

beleien all ha tud desket, a gavo da enebi outi ar re a fell d'ezo dilezel ar yez d'ar werin, hag ar re o deus aon na zeufe ar brezoneg da veza tra ar relijion. Evidompni, eur blijadur dreist eo d'imp gwelout eun dachenn nevez digoret d'hor yez. Lennet hon eus gant dudi troidigeziou kaer ar Salmou koulz hag ar pennadou-studi.

Liesskrivet eo niverenn genta STUDI HAG OBER : ha daoust m'eo liesskrivet brao, gwelloc'h e vefe c'hoaz ma c'hellfe beza moulet.

Priz ar c'houmanant-bloaz (4 niverenn) n'eo nemet ugent real. Skriva d'an Ao. Loeiz ar Floc'h, kelenner e skolaj Sant Jozeb, Lanuon.

SONEREZ

Daou gaierig peziou-sonerez a zo degouezet ganimp nevez 'zo. Savet int gant an Ao. H. Corbes, a zo anavezet mat a-benn bremañ gant hol lennerien. Ano an eil kaier eo « **Noziou Keltiek** », ha « **Steuennou Brezonek** » ano egile. Enno e kavomp displeget c'hoaz galloud-liva ar sonaozour, hag e ampartiz da veska an hengoun keltiek gant traou a vremañ.

Ar priz eo 8 lur pep kaier. Emaint e gwerz e ti Gaudu, 16, straed Rohan, Sant-Brieg.

MARO EUR SKRIVAGNER POBL

E-doug miz kerzu diweza a varvas e Lesneven ar skrivagner anavezet Loeiz ar Floc'h, bet ganet e Bodiliz e 1867.

Klevet eo bet o lavarout : « Goude va maro e vin brudet, hag e vo paeet ker evit ar skridou savet gant va dourn ». Ha piou 'oar ha n'eo ket gwirionez a lavare ?

Dister a-walc'h eo talvoudegez lennegel e oberou, hogen ar yez anezo a zo hag a vo bepred eun dudi. Anavezet en devo brezoneg ar bobl gwelloc'h eget an darn vrasa eus skrivagnerien e amzer. E gontadennou a ro ouspenn eun daolenn brizius eus ar vuhez war ar maeziou e Breiz e derou ar c'hantved-mañ. Klaoustre e kavor eur gouizieg bennak abred pe ziwezat da aoza eun dezenn a-zivout ar paour kaez « Plakou ».

Speredet-kaer e oa Loeiz ar Floc'h. Ne oa ennañ tamm ouspenn eus ar warizi euzus a gaver alies e-touez skrivagnerien bobl e rummad e-keñver ar re yaouankoc'h egeto. Hegarat-meurbet e veze atao ouz tud WALARN. Keuz gwirion hon eus d'ezañ.

KENSTRIVADEG « SAV »

Ar gelaouenn SAV he deus graet he menoz sevel eur genstrivadeg kontadennou etre he lennerien. Eur priz a 200 lur a vo roet da oberour ar gontadenn kavet ar wella gant ar varnerien.

Evel-hen eo reizet ar genstrivadeg :

1) Ar gontadenn, diwar ne vern pe zanvez, ne c'hello ket kaout ouspenn 6 pajenn eus SAV (war-dro 8.000 lizerenn). Ne c'hello beza, nag eun droidigez nag eun 'dra embannet c'hoaz.

2) An doare skriva ar geriou a vo reizet hervez hini GWALARN.

3) Dleout a raio ar genstriverien beza koumanantet da SAV, pe ma n'int ket, kas dek lur gant o skrid. Ouspenn, pedet int da zegas o c'hontadenn e peder skouerenn, pe ma n'hellont ket, da lakaat eiz real evit he bizskriva.

4) Kaset e tle beza d'ar merour, an Ao. Maze, P.R., Bureo 23, Paris, a-raok ar c'henta a viz ebrel.

5) Evit kas da benn ar genstrivadeg, e c'houlenn SAV kaout d'an nebeuta dek kontadenn ; a-hend-all, ne vefe graet ar varnedigez nemet c'houec'h miz goude an termen merket.

6) Ne vo ket distroet d'ar skrivagnerien ar c'hontadennou o devo kaset ha SAV a gemer an aotre da embann anezo ma kar.

AR FALZ

Gant plijadur hon eus gwelet, da genta, e oa moulet diweza niverenn AR FALZ, d'an eil, e oa o tistrei war an hent merket gant Sohier.

Lavarout a ra ar rener n'eo ket bet embannet c'hoaz gant GWALARN ar pennad en doa kaset d'imp da glask difenn e levr kanaouennou. Perak ivez sevel pennadou ken hir ? Ma vije bet berroc'h, pell 'zo hor bije kavet lec'h d'ezañ.

KANVOU

Gant keuz hon eus klevet kelou maro an Aotrou Guillevic, en doa graet kement evit ar yez e bro Wened.

Gant keuz ivez hon eus klevet kelou maro an Aotrou Theven a Weleran, e Ploueskad. Eur mignon start e oa da WALARN. Hor skoazellet en doa dreist-holl da embann « **Ar Baganiz** », pez-c'hoari kaer T. Malemanche.

ROUANEZ BRO-SAOZ HAG AR GOUEZELEG

Hervez eur pennad embannet war an « Observer »

(21 C'houevrer 1937), e vije rouanez nevez Bro-Saoz krenn a-du gant ar skoseg. Da ziskouez he c'harantez evit yez he bro (rak eur Skosadez eo), he deus prenet n'eus ket pell eun niver a levriou skosek.

A-hend-all, emañ an emzao evit ar yez o vont war-raok. 200 bugel e Barra o dije gouestlet komz skoseg ha netra nemet skoseg etrezo. E kamp ar skosegerien, a vo dalc'het en hañv-mañ, neb a vo klevet o komz saozneg a vo taolet er-maez.

« SKOSEG EEUN »

Atao hervez an hevelep pennad, emeur o vont da sevel eun doare « Skoseg Eeun » damheñvel ouz hor « Brezoneg Eeun », da harpa ar re a venn addeski yez o bro e berr amzer. Arzourien ha skrivagnerien skos o veva en estrenvroiou, hogen stag o c'halon ouz o yez daoust da se, a vije o klask kas da benn ar mennad-se.

RE A SAOZNEG EN EISTEZVOD

Eiz eus ar varnerien anvet a-benn Eistezvod Vroadel Kembre, a dle beza dalc'het e Machynlleth hevlene, o deus roet o dilez, peogwir e oa re a saozneg enni, hag ouspenn peogwir e oa bet dibabet Winston Churchill ha Lord Londonderry da renerien.

E-mesk ar re-se ez eus tud ken anavezet ha W.J. Gruffydd, Iorwerth C. Peate, E Prosser Rhys ha Tom Parry.

« Y MACHLUD A STORIAU ERAILL »

Setu amañ eul levr kontadennou nevez, savet gant eur C'hembread anavezet mat e Breiz, Geraint Dyfnallt

Owen, hag embannet gant Swyddfa'r « Tyst », Merthyr Tydfil.

Seiz kontadenn a zo amañ, enno dreist-holl studiadennou tud hag o doareou-spered. An hini genta, da skouer, « Y Machlud » (Ar C'huz-heol), a zispleg penaos e c'hell an heol o kuzat lakaat da ziwana menoziou disheñvel-krenn e spered daou zen, oc'h arvesti koulskoude ouz an hevelep gweledva.

Diskouez a ra al levr-mañ penaos eo deut ar c'hembraeg da veza eur wir yez lennegel a vremañ, barrek da blega da holl gildroennou ar spered. Levezon al lennegez saoznek, anat, a zo amañ. Ne lavaromp ket an drase, avat, da damall netra d'ar skrivagner. Er c'hontrol, eul levezon eo hag a ziskouez blizidigez kaer a-berz ar skrivagner.

Gant dudi e vo lennet labour Geraint Dyfnallt Owen e Breiz. Eun den yaouank eo a zo splann an amzer da zont dirazañ.

EUR WERZENN DIANKET

Pempvet gwerzenn ar vojenn « **Ar Brinsez hag an Doktored** », moulet war GWALARN miz genver, a zo chomet, ne ouzomp ket penaos, da strani war-lerc'h ar re all. Setu-hi amañ :

« Hep re a breder d'ho spered, »

D'HOL LENNERIEN

Da heul hor galvadenn e diweza niverenn GWALARN, darn eus hol lennerien o deus kaset d'imp 10 lur da greski priz o c'houmanant. Darn all o deus kaset d'imp muioc'h c'hoaz.

Karet hor bije skriva d'ezo holl d'o zrugarekaat. Pa n'hellomp ket, hen ober a reomp amañ.

Ra vezint asur e raimp kement tra a c'hellomp da zerc'hel GWALARN en e vent. Pep gwenneg kaset d'imp, pep koumanant nevez, pep prof a dalv da greski, pe da vihana da virout e buhez hor c'helaouenn.

BREZONEG AR VUGALE.

Bennoz Doue evit ar profou nevez :

An Ao. F.R. Merret : 20 lur. — An Ao. H. Corbes : 50 lur. — An Ao. Le Poulichet : 5 lur. — Dizano, Toulon : 10 lur. — An Ao. H. Bricler : 10 lur. — An Ao. Koulouarn : 5 lur. — An Ao. P.J. Nedelec : 10 lur. — An Ao. Y. Guerchet : 10 lur. — An Ao. Dr Dujardin : 10 lur. — An Ao. F. Le Roux : 10 lur. — An Ao. R. Aodig : 5 lur. — An Dim. Guieysse : 20 lur. — An Ao. G. Saout : 20 lur. — An Ao. Lec'hvien : 20 lur. — An Ao. E. Renan : 10 lur. — An Ao. F. Caurel : 30 lur. — Dizano : 90 lur. — An Ao. Y. ar Beg : 10 lur. — An Ao. P. Laurent : 60 lur. — An Ao. Chaloni Uguen : 50 lur. — Brenda Andouard : 30 lur. — en holl : 485 lur.

Kaset hon eus 144 luriad a levriou d'an Ao. Chaloni Uguen, e Plougastell, da rei evel priziou d'ar vugale.

Chom a ra er c'hef : 337 lur 90.

« SAV »

Diweza niverenn SAV (Goañv 1937) a zo dudius-tre, enni pennadou niverus ha disheñvel-krenn an eil diouz egile, eun dra a vez kavet atao plijus gant al lennerien. Barzonegou, kontadennou, burutellerez ha keleier a zo

holl enno eur spered yaouank, hag a ro da SAV eul lec'h a ziforc'h e-mesk ar c'helaouennou brezonek.

Priz ar c'houmanant-bloaz n'eo nemet 10 lur (da gas d'an Ao Daniel, 23, rue Auguste-Comte, Vanves, Seine — C.C. 1902-50, Paris).

D'HOL LENNERIEN

Pedi hag aspedi a reomp hol lennerien, p'o deus ezomm prena eul levr embannet gant GWALARN, goulenn al levr-se rag-eeun diganimp, hep tremen dre eul levrier.

Ouspenn ma rankomp lezel gant al levrierien eur c'hementad dre gant uhel-tre war priz pep levr, ankounac'haet e vez re alies gant levrierien 'zo paea ac'hanomp, ha poan vras hon eus a-wechou o kaout hon arc'hant diganto.

En doare-se, e-lec'h skoazella GWALARN o prena e levriou, ne rit nemet brasaat an toull a zo en e yalc'h.

Moulerez 17, ru d'Algesiras, Brest — *Ar Merour* : Y. Drezen

GWALARN

Kelaouenn viziek

Rener : Roparz Hemon

Priz : 30 lur ar bloaz (broiou estren : 35 lur)

Chomlec'h :

Boîte Postale 75, BREST

(C. C. 96-38, Rennes)

Kas pep chekenn ha pep lizer-arc'hant
pep lizer ha pep pakad erbedet da

All cheques and money-orders
all registered letters and parcels should be addressed to

Yves Le Drézen
Boîte Postale 75
Brest

Priz : 5,00